

Голові спеціалізованої вченої ради Д 26.456.02
в Інституті вищої освіти Національної академії
педагогічних наук України,
доктору педагогічних наук, професору,
члену-кореспонденту НАПН України
Світлані КАЛАШНИКОВІЙ

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертаційне дослідження Ткаченко Вероніки Петрівни
«Підготовка керівників закладів освіти на основі компетентнісного
підходу: досвід Сполученого Королівства»,
представлене на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дисертації. Дослідження є актуальним, оскільки пов'язане з пріоритетними напрямами реформування вищої освіти в Україні та новими запитами щодо якісної підготовки керівних кадрів – конкурентоздатних управлінців європейського рівня, які здатні забезпечити високу результативність управлінської діяльності. Із урахуванням сучасної ситуації з вітчизняною підготовкою управлінців у сфері освіти, що перебуває на етапі реформування, актуальним є виявлення тенденцій, особливостей та змісту такої підготовки, особливостей її розвитку та організації в країнах з кращими практиками у цій сфері. Освітня система Сполученого Королівства визнана однією з найкращих у світі, тому вивчення провідного досвіду цієї країни щодо підготовки управлінців у сфері освіти є доцільним. Забезпечення якості вищої освіти стає загальнодержавним пріоритетом, що безпосередньо пов'язане з підготовкою управлінців у сфері освіти: функціонування та розвиток закладу освіти залежить від діяльності керівника, його професійної компетентності та лідерських якостей. Зважаючи на це, а також у зв'язку з недостатньою дослідженістю проблеми системної підготовки керівників закладів освіти, тема дисертаційного дослідження є затребувана часом.

Дослідження цієї теми також слугує усуненню суперечностей між суспільною потребою у реформуванні національної системи освіти в контексті

розширення автономії та відповіальності закладів освіти відповідно до викликів євроінтеграції України та здатністю керівників закладів освіти реалізовувати принципи лідерства в управлінській діяльності, а також між вимогами до якості підготовки фахівців з вищою освітою та недосконалістю системи підготовки керівників закладами освіти.

Отже, актуальність дослідження обґрунтовано на достатньому рівні, тема дисертаційного дослідження є актуальну і спрямовану на розв'язання проблеми підготовки управлінців у сфері освіти.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджуються результатами досліджень, здійснених дисеранткою, і в цілому не викликають сумніву. Найбільш суттєві наукові та практичні результати, одержані здобувачем, викладено в загальних висновках та висвітлено в опублікованих працях.

Автором дослідження розроблено та науково обґрунтовано модель підготовки керівників закладів середньої освіти та концептуальні засади підготовки керівників закладів вищої та професійної освіти, які можуть бути використані на національному та інституційному рівнях.

Обґрунтованою і логічною є структура дисертації, що містить вступ, три розділи, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел та відповідає вимогам до дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук.

Наукові положення та висновки в рецензованій дисертації сформульовані на підставі аналізу широкої джерельної бази (274 найменування, з них англійською мовою – 131). Що ж стосується загальних висновків до дисертації, то вони в цілому відображають одержані дослідницькі результати. Матеріали дисертації пройшли необхідну апробацію, обговорювалися на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях. Викладене вище дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки і рекомендації дисертаційного дослідження Ткаченко В.П. достатньо обґрунтовані.

Достовірність і новизна висновків і рекомендацій. Дисертаційна робота містить у своїй структурі три розділи кожен із яких характеризується певним внеском у розвиток теорії і методики професійної освіти. У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення одержаних результатів, наведено дані щодо їх апробації.

У першому розділі визначено стан розробленості проблеми підготовки керівників закладів освіти у системі вищої освіти у працях вітчизняних і зарубіжних учених. Проаналізовано міжнародні документи щодо розвитку освіти в контексті реформування управління освітою.

У другому розділі описано методи дослідження; виявлено особливості, тенденції та принципи підготовки керівників закладів освіти у Сполученому Королівстві.

У третьому розділі з'ясовано сучасний стан підготовки керівників закладів освіти в Україні. Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження, варто зазначити, що практичне значення отриманих результатів дисертаційного дослідження полягає у формулюванні рекомендацій щодо запровадження на національному та інституційному рівнях моделі підготовки керівників закладів середньої освіти на основі компетентнісного підходу та концептуальних зasad підготовки керівників закладів вищої та професійної освіти в системі вищої освіти України, використовуючи досвід Сполученого Королівства.

Також доцільно зосередити увагу на наступних результатах, що мають вагому наукову новизну: *уперше* виявлено тенденцію до розширення освітнього контенту вузькопрофільних магістерських програм із підготовки керівників закладів середньої освіти у Сполученому Королівстві та зосередження на розвитку загальних компетентностей управлінців, зокрема лідерства і стратегічного планування; визначено особливості підготовки керівників закладів середньої освіти у Сполученому Королівстві, такі як стандартизація професійної діяльності керівників закладів середньої освіти та практична зорієнтованість магістерських програм підготовки керівників шкіл відповідно

до Стандартів; розроблено та обґрунтовано модель підготовки керівників закладів середньої освіти в України на основі компетентнісного підходу та досвіду Сполученого Королівства; набули подальшого розвитку характеристика особливостей змісту та організації підготовки керівників закладів вищої та професійної освіти в Сполученому Королівстві як система неформальної освіти – спеціалізованих програм і тренінгів, зорієнтованих на актуальні проблеми інституційного, національного, міжнародного розвитку вищої освіти та специфічні групи учасників; концептуальні засади підготовки керівників закладів вищої та професійної освіти, зокрема принципи: системності, гнучкості, адаптивності, неперервності, автономності, різноманітності, циклічності, практичної орієнтованості, відкритості; та підходи: компетентнісний, функціональний, індивідуальний, соціально спрямований, практично орієнтований, лідерський), використовуючи досвід такої підготовки у Сполученому Королівстві.

Слід відзначити, що результати дослідження важливі для розроблення та модернізації освітніх програм підготовки управлінців у сфері освіти в Україні.

Повнота викладу наукових положень в опублікованих працях.

Основні положення, висновки й попередні результати дослідження оприлюднено на науково-практичних заходах різного рівня: 11 наукових працях, з яких 5 одноосібних статей – у наукових фахових виданнях України з педагогічних наук, 2 статті апробаційного характеру (з них 1 – у міжнародному виданні) та 4 публікації, що додатково відображають результати наукового дослідження. Результати дисертаційного дослідження мають практичне значення, частину їх впроваджено, про що свідчать відповідні довідки.

Зауваження щодо змісту дисертаций.

1. У таблиці 2.1 на с. 72 дисертації було б логічним вказати також інформацію щодо частки загальної кількості студентів у Сполученому Королівстві в 2017-2018 рр., як це було зроблено щодо 2014-2015 рр.

2. Не зовсім вдалим видається формулювання, наведене на с. 89 дисертації: «Стандарти є важливим еталоном не лише для завучів та тих, хто

відповідає за них, але й для тих, хто навчає та розвиває шкільних керівників». Варто було б сформулювати цю думку більш конкретно.

3. Дещо заплутано звучить твердження на с. 102 роботи, а саме «Концепція підготовки керівників закладів середньої освіти відрізняється від підготовки керівників закладів вищої та середньої освіти».

4. У висновках до другого розділу дисертації зазначено, що автором було виявлено лише дві особливості підготовки керівників закладів середньої освіти в Сполученому Королівстві: стандартизація професійної діяльності керівників закладів середньої освіти та практична зорієнтованість магістерських програм підготовки керівників шкіл відповідно до стандартів професійної діяльності. Однак, після ознайомлення з дисертаційним дослідженням видається, що таких особливостей є більше.

5. Звертає на себе увагу певна диспропорція в структурному плані дисертації. Так, 2-й розділ дисертації, присвячений системі підготовки керівників закладів освіти в університетах Сполученого Королівства, налічує 85 сторінок, тоді як 3-й розділ, який містить інформацію щодо сучасного стану підготовки керівників закладів освіти у системі вищої освіти України, представлений лише 27 сторінками.

6. Дисертація не позбавлена деяких орфографічних та пунктуаційнихogrіхів, як-от: «... кадрова та фінансова автономію закладів освіти» (с. 29), «... принципи формування змісту професійної освіти майбутнього управлінця у сфері освіти освіти» (с. 35), «Важливе значення у розвитку професійної компетентності менеджера шкільної освіти є розуміння поняття «професійна компетентність» (с. 43) тощо.

Проте зазначені зауваження щодо змісту окремих наукових положень та їх дискусійності не знижують в цілому позитивної оцінки дисертації.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація В.П. Ткаченко «Підготовка керівників закладів освіти на основі компетентнісного підходу: досвід Сполученого Королівства» є самостійним завершеним науковим дослідженням, що розв'язує важливу наукову проблему

і має вагоме теоретичне та практичне значення, цілковито відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів» (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567) щодо кандидатських дисертацій, а її авторка – Ткаченко Вероніка Петрівна – заслуговує присудження їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

**Доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри іноземних мов
Воєнно-дипломатичної академії
імені Євгенія Березняка**

Ольга НІТЕНКО

Підпис Ольги Нітенко
засвідчує

Тимчасово виконуючий обов'язки
начальника відділу персоналу
та документального забезпечення
Воєнно-дипломатичної академії
імені Євгенія Березняка

Олег ОНОФРІЙЧУК